

Fakta & Argument

Oktober 1996

Årgång 4 Nummer 22

Idrotten årets förlorare

Den största nedskärningen av idrottsanslaget någonsin och tillsättandet av en ny parlamentarisk idrottsutredning – det är för idrotten huvudinnehållet i regeringens budgetproposition.

Den rekordstora nedskärningen av det statliga idrottsstödet är enligt förslaget 55 miljoner kr, från 535 till 480 miljoner kr, d v s drygt elva procent. Idrottens nedskärning är också rekordstor jämfört med andra närallgande områden.

– En nedskärning i den här storleksnivån kommer att slå hårt mot alla verksamheter, kommenterar RF:s ordförande *Arne Ljungqvist*. Förbunden får sina anslag minskade med upp till tio procent. Det kommer naturligtvis att påverka landslagsverksamheten, planerade utbildningssatsningar m m. Den här gången klarar vi inte heller av att hålla det lokala aktivitetsstödet skadeslöst, vilket an-

”Vad man gör är att drastiskt försämra förutsättningarna för en verksamhet som i överväldigande grad grundas på frivilligt arbete och därför är mycket lönsam för samhället.”

nars varit ett mål.

Nedskärningen motsvarar lika mycket pengar som RF ger till Fotboll-, Ishockey-, Friidrottsförbunden och Korpen tillsammans. Det är lika mycket som två års utbildningsverksamhet kostar på Bosön eller 1,5

gångar så mycket som riksidrottsgymnasierna kostar per år.

Rimmar illa med OS

– Att skära ner på stödet till idrotten på det här sättet, samtidigt som man i andra sammanhang talar vackert om vår viktiga roll i samhället rimmar illa. Lika illa rimmar nedskärningarna med den OS-kandidatur som riksdagen nyligen ställde sig bakom.

– Vad man gör är att drastiskt försämra förutsättningarna för en verksamhet som i överväldigande grad grundas på frivilligt arbete och därför är mycket lönsam för samhället. Att skära i en sådan verksamhet må ge kortsiktiga besparingar, men långsiktigt kommer det att kosta mer än det smakar, hävdar *Arne Ljungqvist*.

Parlamentarisk utredning

Den stora överraskningen i budgetpropositionen är annars tillsättandet av en ny parlamentarisk idrottsutredning. Senast det skedde var den epokgörande utredningen ”Idrott åt alla” 1970. Sedan dess har mycket hänt, såväl inom idrotten som i samhället som helhet.

– Men man ska komma ihåg att idrottsrörelsen hela tiden följt med i utvecklingen och moderniserat både organisation och innehåll, påpekar *Arne Ljungqvist*. En rad olika interna utredningar, från idéprogrammet ”Idrott 80” till det senaste riksidrottsmötets finansierings- och organisationsutredningar samt det nya

idéprogrammet ”Idrotten vill”, har sett till att debatten hållits levande och verksamheten anpassats efter tidens krav.

– Samtidigt har staten självklart rätt att se över motiven och formerna för sitt stöd till idrottsrörelsen.

Förhoppningsvis kan man då också rätta ut de frågetecken vi idag har, exempelvis idrottens spel- och lotteriintäkter och statens ansvar för idrottsforskningen.

Arne Ljungqvist betonar betydelsen av att det inte uppstår någon motsättning mellan den nya utredningen och idrottsrörelsen. Så länge som utredningen håller sig till att diskutera samhällets mål och inte ger sig in på idrottens interna angelägenheter tycker han inte heller att den risken borde vara så stor.

– Man får väl bara hoppas att det är en tillfällighet och inte en tanke att beslutet om en ny utredning sammanfaller i tiden med en rekordstor nedskärning av idrottsanslaget, avslutar RF:s ordförande.

Dessutom i detta nummer:

- Dopingutredningen
- Makrillöl
- Sexövergrepp inom idrotten
- Svensk idrott nobbar kosttillskott
- Kommunal fritidspeng
- Idrottsmotioner

Sexövergrepp inom idrotten

Var femte elitidrottande kvinna har haft sex med sin ledare. Var tionde har utsatts för sexuella övergrepp.

Det är den skrämmande slutsatsen flera stora dagstidningar dragit av en kanadensisk undersökning om sexövergrepp i elitidrotten som presenterades vid RF:s konferens European Women and Sport Conference på Bosön den 22-25 augusti.

problemet utan endast för att upplysa om sakförhållandet.

Islossning för forskningen

Vid ovan nämnda konferens berättade den engelska forskaren professor *Cecilia Brackenridge* om denna hittills ouppmärksammade forskningen.

– Det har tagit mig tio år att få den engelska idrottsrörelsen att lyssna, säger Cecilia Brackenridge. För några

gram om de sexuella övergreppen inom idrotten ringde många unga flickor Cecilia Brackenridge och ville bli intervjuade. Intervjuer som enligt professor Brackenridge visar att många flickor slutar idrotta efter att ha utsatts för närmanden och att många har fått psykiska problem. En av orsakerna till problemen ser Brackenridge i idrottens auktoritära ledningssätt.

Tränaren en gud

– Tränaren behandlas ofta som en gud. Han bestämmer inte bara om det idrottsliga, utan också om matvanor, klädsel och vilken frisyrr de aktiva ska ha.

Är då idrotten värre än samhället i övrigt. Siffrorna varierar om hur vanliga sexuella övergrepp är, men vissa undersökningar uppger att en av fyra flickor/kvinnor respektive en av tio pojkar/män blivit utsatta för övergrepp. Det är dock extra tragiskt när det händer inom idrotten. I Brackenridges egen rapport vittnar flera utövare om att de känner sig särskilt svikna och liknar övergreppen vid incest, eftersom de ofta ser sina ledare som en "far, bror eller onkel" som de haft stort förtroende för.

Den pågående barnpornografihärvan i Norrköping borde också vara en kraftig alarmsignal till idrotten. Samtliga 37 misstänkta har varit verksamma inom barn- och ungdomsverksamhet, de flesta inom idrott.

Undersökningen, som är gjord av forskarna *Andy Kirby* och *Lorraine Greaves*, omfattar 1 300 tillfrågade kanadensiska kvinnliga toppidrottare. Endast 22 procent svarade, varför det *inte* går att dra sådana slutsatser som beskrivs ovan. De 20 procenten som tidningarna skriver om kommer från den grupp på 286 personer som svarade. Det finns inga statistiska belägg för att samma procenttal gäller även för den undersökta populationen som helhet. Detta inte sagt för att förringa

år sedan fick jag mycket kritik från brittiska idrottsorganisationer som ansåg att jag överdrev. Nu får jag många inbjudningar att komma och tala om des-sa problem.

– Jag känner själv till 80 tränare från olika länder som begått sexuella övergrepp på aktiva. Några sitter i fängelse, några är på fri fot och en stor del är fortfarande verksamma inom idrotten.

Personliga tragedier

När brittiska BBC visade ett TV-pro-

Svensk Idrott nobbar

För att bidra till att rensa upp i den så kallade pillerdjungeln har tidningen Svensk Idrott beslutat att inte publicera annonser för kosttillskott som inte är "GMP-godkända". GMP står för Good Manufacturing Practice och avser god tillverkningssed, en form av kvalitetsdeklaration. För prövningen svarar läkemedelsverket. GMP-märkning är den enda garantin för en varus innehållsdeklarationen och att tillverkningen håller en jämn kvalitet.

Svensk Idrott uppmanar samtidigt samtliga förbunds- och klubbtidningar

att ta samma policybeslut. En gemensam hållning från idrottsrörelsen bidrar till att sanera branschen.

Sedan ett år tillbaka finns en RF-policy om kost och kosttillskott. I denna slås bl a fast att behovet av kosttillskott är starkt begränsat och i den mån de behövs kan bara preparat som uppfyller GMP-krav accepteras.

I dagsläget är bara ett fåtal preparat GMP-godkända. Det har t o m förekommit fall av doping på grund av bruk av kosttillskott, både i Sverige och internationellt. Senast i samband med OS i Atlanta uppmärksammades ett sådant fall. I dessa fall har preparaten varit "kryddade" med efedrin, ett läkemedel med centralstimulerande effekt. Höga halter av koffein är inte heller ovanligt.

Kontakta gärna RF antidoping, tel 08-605 61 55, för mer information.

Anläggningsnytt

Växjö kommun och Växjö Bollklubb har utvecklat ett samarbete inom områden som exempelvis "fritidsklubbar", "barnomsorg" och "dagkoloni". Erfarenheterna är sammanställda i en skrift som kan rekvideras från *Kenneth Magnusson* på Växjö kommun, tel: 0470-41 000.

Uppsala föreningsråd har låtit utarbeta ett material om hur ideella föreningar ska teckna avtal med kommuner och om olika bolagsformer och offentlig upphandling samt en lista över information om fritidsjuridiska frågor. Beställ via 018-14 49 14.

Två nya utbildningsmaterial om anläggningsfrågor kan beställas via SISU Idrottsböcker (08-695 08 58): "Föreningsdrift – guld eller kvarnsten" och "Tips om lokal samverkan".

Kommunal fritidspeng

Täby kommun utreder för närvarande införandet av s k fritidspeng. Alla medel som går till anläggningar, fritidsgårdar och föreningar läggs i en pott. Summan ska sedan fördelas mellan alla barn och ungdomar i åldern åtta till 25 år. I Täby skulle det ge varje individ 5 000 kr att disponera på rabatterade fritidsaktiviteter.

Syftet är, enligt utredarna, att skapa rättvisa, valfrihet och effektivitet i användandet av "kommunala medel". Detta ska bli en ledning till att konkurrensen skärps mellan olika aktiviteter och föreningar, vilket ska vara till nytta för de konsumerande barnen och ungdomarna. "Dagens system konserverar utbudet av aktiviteter så att de inte motsvarar ungdomarnas behov", säger utredarna.

Täby IS ordförande, Mats Hasselgren, frågar sig i klubbtidningen Täby IS fotboll "hur de som är aktiva tre fyra gånger i veckan ska behandlas i förhållande till dem som inte utnyttjar något fritidsutbud. Skall de senare kunna sälja

sin "peng" till högstbjudande?

Hasselgren skriver vidare: "Det samlade föreningslivets ståndpunkt är väl känd. Vi behöver stabila och långsiktiga regler, överläggningar och samarbete mellan kommunen och föreningarna, aktivitetsstöd på en anständig nivå och nolltaxa för barn och ungdomar i kommunens lokaler. Den nya pengutredningen är onödig. Aktivitetsbidraget fungerar redan som ett enkelt pengssystem."

I idrottsrörelsens manifest till landets politiker 1994 faststegs följande: "fritidspeng kan komma att utgöra ett hot mot idrottsrörelsens verksamhet genom att uppmuntra individuell "idrottskonsumtion" i motsats till ett långsiktigt engagemang i föreningens fostrande gemenskap. Idrottsrörelsen tar därför bestämt avstånd från alla planer på att införa en s k "fritidspeng".

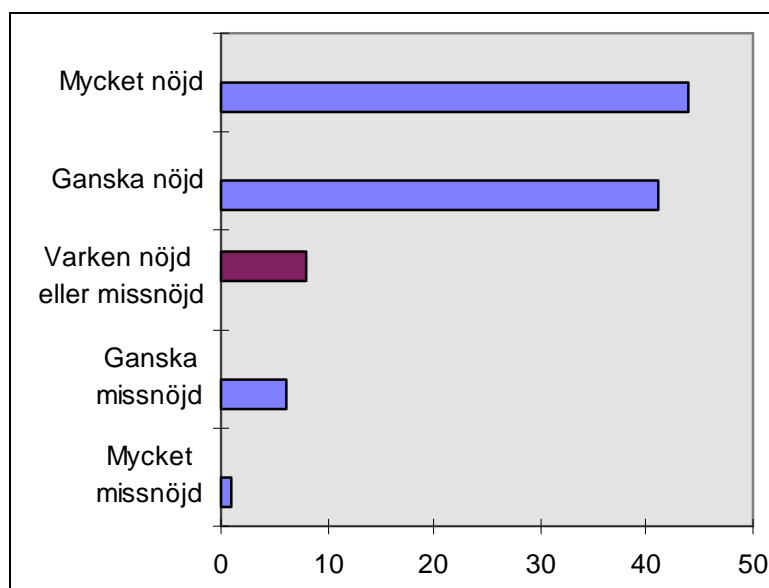
Bland rubrikerna märks *Skolan*, *Hot mot hälsan*, *Att bli vuxen*, *Sex och samlevnad* och *Inför framtiden*.

Undersökningen visar glädjande nog att ungdomar är tämligen nöjda med sin fritid. Över 80 procent är mycket nöjda eller nöjda med sin fritid

Pris 320 kr. Beställ via tel: 08-402 33 50.

Hur e läget

Det är titeln på Folkhälsoinstitutets och Ungdomsstyrelsens årsbok om ungdom. Den beskriver ungdomars hälsa och framför allt deras psykiska hälsa utifrån ett socialt och socioekonomiskt perspektiv.

Ungdomars gradering av sin fritid (procent).

Idrottsmotioner

Ett trettiotal idrottsrelaterade motioner har anmälts till riksdagen. Följande motioner går att beställa från RF:

Centerpartiet: Idrott och spel, Angående mervärdesskatt inom kultur- utbildning och idrottsområdet med anledning av prop 1996/97, Mervärdesskatt på kulturområdet, Examinationsrätt i idrott och hälsa inom skolläro- och gymnasieutbildning.

Folkpartiet: Idrott; underrubriker: Svensk idrottsrörelse en enastående tillgång, Idrottens trovärdighet, Jämställdhet, Handikappidrotten, Elitidrottarna inspirerar, Invandrarna berikar, Idrotten i skolan. Ekonomiska förutsättningar för idrotten och höjt anslag.

Kristdemokraterna: Idrottspolitik, Kultur, medier, trossamfund och fritid - utgiftsområde 17, Ungdomspolitik, Mervärdesskatt inom kultur- utbildnings- och idrottsområdet.

Miljöpartiet: Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid; Idrott och hälsa. Ta ett helhetsgrepp om de lönebidragsanställdas situation, Idrotts och hälsohögskola vid Göteborgs universitet.

Moderaterna: Proposition 1996/97:7 Vissa spel- och lotterifrågor, Utgiftsområde 17: Kultur, medier, trossamfund och fritid, Proposition 1996/97:10 Mervärdesskatt inom kultur-, utbildnings- och idrottsområdet, Avdragsgill sponsring, Idrotts och hälsa i skolan, Högriskmatcher, polisresurser och socialtjänst, Statliga och kommunala bidrag till vissa ideella föreningar, Utredning rörande svensk professionell boxning, Idrottens villkor.

Socialdemokraterna: Företag med anställda handikappade bör få lönebidrag, Utredning rörande svensk professionell boxning, Examinationsrätt för idrottsutbildning i Göteborg, Idrott i skolan, Idrott i skolan, Lönebidrag, Skolämnet idrott och hälsa och Idrott i skolan.

Vänsterpartiet: Idrott, Idrott i skolan, utgiftsområde 17; Kultur, medier, trossamfund och fritid, Forskning och spelberoende, genusperspektiv och idrottens vinstdelningssystem, Mervärdesskatt inom kultur-, utbildnings- och idrottsområdet.

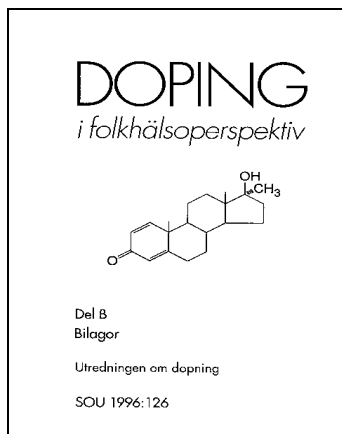
Fakta & Argument återkommer i nästa nummer med en sammanfattning av de för idrotten viktigaste motionerna.

Idrottens sida på Internet byter namn och kommer från den 21/11 att heta *Svensk idrott*. Adressen blir www.svenskidrott.se

Doping kriminaliseras

Den så kallade dopingutredningen presenterade den 3 oktober sitt slutbetänkande – "Doping i folkhälsoperspektiv". Utredningen föreslår bl a kriminalisering av konsumtionen (idag är bara hantering kriminell), skärpta straffsatser och införande av ett s k "grovt dopingbrott", som ska ge max fyra års fängelse, samt ökade insatser för utbildning, information och behandling. Däremot vill utredningen idag inte utvidga lagstiftningen till att gälla fler preparat. Istället föreslås att illegal hantering av andra läkemedel beläggs med strängare straff inom ramen för livsmedelslagen.

Utredningen finner inte några veten-

Dopingutredningen illustreras av den kemiska formeln för en s k ryssfemma.

skapliga belägg för något samband mellan missbruk av steroider och våldsbrott. Inte heller att preparaten är beroendeframkallande i egentlig mening. Däremot säger utredningen, som väntat, att den medicinska forskningen visar att anabola steroider har allvarliga fysiska skadeverkningar.

Dåliga kunskaper

Utredningen konstaterar vidare att kunskaperna om dopingmedlens biverkningar och hur missbrukare bör bemötas är dåliga. Utredarna föreslår därför att Socialstyrelsen får i uppdrag att kartlägga behovet av vård och behandling.

För att kunna bekämpa spridning av dopingmedel vill utredningen att denna brottslighet får tillräckligt utrymme i polisens och tullens verksamhet. Idag beslagtas dopingmedel närmast slumpmässigt.

På det internationella planet finns det mycket att göra. Trots recepttvång är det i alltför många länder mycket lätt att köpa dopingpreparat. En åtgärd utredarna pekar på är att få dessa länder att behandla dopingfrågorna i ett folkhälsoperspektiv och inte som något specifikt idrottsproblem.

RS är positiv

– Riksidrottsstyrelsen stödjer givetvis

förslaget om att konsumtion av dopingmedel kriminaliseras, säger Kristina Olinder, ledamot av riksidrottsstyrelsen och delaktig som sakkunnig i utredningen.

– Det är angeläget att samhället genom lagstiftning klart visar att doping är oacceptabelt. Förhoppningsvis leder det till att missbruket minskar.

– Kriminalisering av dopingmissbruk kan dock göra vårt kontrollarbete tuffare, eftersom det kommer att stå mer på spel för den som fastnar i en kontroll.

Förmodligen blir det fler fall av vägran, även om idrottens dopingkontrollanter inte kommer att ha någon skyldighet att till polisen rapportera vilka som avslöjas i idrottens kontroller.

– Förslaget om skärpning av straffsatser och införandet av ett grovt dopingbrott ser vi som positivt, säger Kristina Olinder. Vi tror också mycket på de ökade informations- och utbildningsinsatser som förslaget kan leda till.

– Utredningen redovisar den kunskap som i dag finns om doping och detta är mycket bra, eftersom den är en kunskapskälla för oss. Jag tvivlar emellertid något på uppgifterna om hur många som använder anabola steroider. Fortfarande tror jag att det är mer än de en till två procent som undersökningar tyder på, eftersom tullen trots att de inte letar speciellt efter steroider ändå hittar en hel del.

Makrillöl

Göteborgsklubben Gais och dess huvudsponsor Kopparbergs Bryggeri är först ut med att tillhandahålla ett öl, Makrillöl, knutet till en idrottsförening. Kritiken är stark. Fotbollförbundets ordförande, Lars-Åke Lagrell, säger i tidningen Resumé:

– Jag är ingen absolutist men skulle definitivt inte medverka till ett sådant här beslut. Fotbollförbundet är ingen nykterhetsorganisation men vi ska hålla oss så långt som möjligt från alkoholen.

Initiativet har också skarpt kritiserats i massmedierna. Det är allom bekant att alkoholkonsumtionen, främst i form av öl,

starkt bidrar till huliganismens problem.

I ”Riktlinjer för marknadsföring genom idrott med avseende på alkoholdrycker och tobak” från 1986 skriver riksidrottsstyrelsen, RS: ”Marknadsföring av alkoholhaltiga drycker är inte tillåten inom idrottsrörelsen”. Vidare skriver RS: ”Inom marknadsföringsområdet finns, vad gäller idrotten, gränsområden för vad som kan anses tillåtet eller ej. SF, DF, SDF och föreningar som är tveksamma angående tolkningen av ovanstående kan begära råd och anvisningar från riksidrottsstyrelsen, varvid man förbinder sig att följa de beslut som RS med anledning härav meddelar.”

Hopp för lönebidragen

Det kan bli 90-procentiga lönebidrag under hela 1997. I alla fall om regeringens enmansutredare Nils Ove Gustavsson får igenom sitt förslag.

I föregående nr av Fakta & Argument skrev vi att riksidrottsstyrelsen avsåg att uppvakta regeringen i frågan enligt riksidrottsmötets beslut. Arbetsmarknadsminister Margareta Winberg har dock avböjt alla uppvaktningar i frågan i avvaktan på utfallet av nämnda utredning.